

Hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie.

Vastgesteld 19 september 2013

Titel:

Auteurs:

Dr. R.W. Brouwer, L.N. Marting, dr. M.C. Waal Malefijt, dr. P.A. Nolte, G.G. van Hellemond, namens de Nederlandse werkgroep knie (DKS: Dutch Knee Society)

Werkwijze:

Op verzoek van de Nederlandse Orthopedische Vereniging (NOV) hebben bovenstaande bestuursleden van de Nederlandse werkgroep knie een NOV-standpunt geformuleerd over intra-artriculaire hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie. Om dit NOV-standpunt te formuleren hebben we een peer-reviewed literatuur studie verricht tot augustus 2013.

Aanleiding:

Intra-artriculaire hyaluronzuur injecties worden in toenemende mate toegepast bij patiënten met symptomatische artrose van de knie. Vanuit de zorgverzekeraar(s) is er de vraag gekomen wat de huidige stand van zaken is aangaande deze behandeling gezien de aanbeveling in de richtlijn "artrose van heup en knie" dateert van 2007. Deze richtlijn vermeldt:

De werkgroep artrose van heup en knie is van mening dat er onvoldoende basis is voor intra-artriculaire toediening van hyaluronzuur bij patiënten met een acute "flare" van artrose van de knie. Bij chronische knieklachten vanwege artrose en contra-indicaties voor NSAID's, kan behandeling met drie intra-artriculaire injecties hoog molecuulair hyaluronzuur worden overwogen.

Lange termijn effecten zijn onvoldoende bekend.

Feiten:

Het nieuwe standpunt is gebaseerd op recent verricht literatuur onderzoek waarbij ook de methodologische kwaliteit van de studies is meegenomen.

Er werd gezocht in de Cochrane Central Register of Controlled Trials (CENTRAL) en MEDLINE tot augustus 2013 naar gepubliceerde Engelstalige en Nederlandstalige gerandomiseerde studies, meta-analyse en systematische review studies over de behandeling van intra-artriculaire hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie. Bij de formulering van het standpunt is ook het onlangs verschenen gewijzigde AAOS standpunt meegenomen.

Overwegingen:

Op basis van de huidige stand van de wetenschap kan men stellen dat intra-artriculaire hyaluronzuur injecties tot nu toe geen tot een beperkt positief effect hebben aangetoond op symptoomreductie bij de behandeling van artrose van de knie. Het effect op de lange termijn is niet bekend. Daarnaast zijn intra-artriculaire hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie tot nu toe nog niet kosteneffectief gebleken. Er is dus meer degelijk wetenschappelijk onderzoek nodig om het positief effect, de bijwerkingen en effecten op lange termijn van hyaluronzuur bij artrose van de knie aan te tonen.

Standpunt:

Gezien de huidige stand van de wetenschap, de mate van effect en kosteneffectiviteit worden intra-artriculaire hyaluronzuur injecties in Nederland niet aanbevolen als standaard primaire behandeling van artrose van de knie.

Hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie.

Vastgesteld 19 september 2013

Literatuurlijst:

Viscosupplementation for osteoarthritis of the knee: a systematic review and meta-analysis.

Rutjes AW, Jüni P, da Costa BR, Trelle S, Nuesch E, Reichenbach S.

Ann Intern Med. 2012 Aug 7;157(3):180-91

A randomized clinical trial evaluating plasma rich in growth factors (PRGF-Endoret) versus hyaluronic acid in the short-term treatment of symptomatic knee osteoarthritis.

Sánchez M, Fiz N, Azofra J, Usabiaga J, Aduriz Recalde E, Garcia Gutierrez A, Albillos J, Gárate R, Aguirre JJ, Padilla S, Orive G, Anitua E.

Arthroscopy. 2012 Aug;28(8):1070-8.

Hyaluronic acid in the treatment of knee osteoarthritis: a systematic review and meta-analysis with emphasis on the efficacy of different products.

Colen S, van den Bekerom MP, Mulier M, Haverkamp D.

BioDrugs. 2012 Aug 1;26(4):257-68

A multicenter, randomized controlled trial comparing a single intra-articular injection of Gel-200, a new cross-linked formulation of hyaluronic acid, to phosphate buffered saline for treatment of osteoarthritis of the knee.

Strand V, Baraf HS, Lavin PT, Lim S, Hosokawa H.

Osteoarthritis Cartilage. 2012 May;20(5):350-6

A randomised, double-blind, controlled trial comparing two intra-articular hyaluronic acid preparations differing by their molecular weight in symptomatic knee osteoarthritis.

Berenbaum F, Grifka J, Cazzaniga S, D'Amato M, Giacobelli G, Chevalier X, Rannou F, Rovati LC, Maheu E.

Ann Rheum Dis. 2012 Sep;71(9):1454-60.

A 40-month multicentre, randomised placebo-controlled study to assess the efficacy and carry-over effect of repeated intra-articular injections of hyaluronic acid in knee osteoarthritis: the AMELIA project.

Navarro-Sarabia F, Coronel P, Collantes E, Navarro FJ, de la Serna AR, Naranjo A, Gimeno M, Herrero-Beaumont G; AMELIA study group.

Ann Rheum Dis. 2011 Nov;70(11):1957-62.

Comparative efficacy and safety of two different molecular weight (MW) hyaluronans F60027 and Hylan G-F20 in symptomatic osteoarthritis of the knee (KOA). Results of a non inferiority, prospective, randomized, controlled trial.

Maheu E, Zaim M, Appelboom T, Jeka S, Trc T, Berenbaum F, Maasalu K, Berenbaum F.

Clin Exp Rheumatol. 2011 May-Jun;29(3):527-35.

Single, intra-articular treatment with 6 ml hylan G-F 20 in patients with symptomatic primary osteoarthritis of the knee: a randomised, multicentre, double-blind, placebo controlled trial.

Chevalier X, Jerosch J, Goupille P, van Dijk N, Luyten FP, Scott DL, Bailleul F, Pavelka K.

Ann Rheum Dis. 2010 Jan;69(1):113-9.

Efficacy of Hylan G-F 20 and Sodium Hyaluronate in the treatment of osteoarthritis of the knee -- a

Hyaluronzuur injecties bij artrose van de knie.

Vastgesteld 19 september 2013

prospective randomized clinical trial.

Raman R, Dutta A, Day N, Sharma HK, Shaw CJ, Johnson GV.

Knee. 2008 Aug;15(4):318-24.

Differences between systematic reviews/meta-analyses of hyaluronic acid/hyaluronan/hylan in osteoarthritis of the knee.

Campbell J, Bellamy N, Gee T.

Osteoarthritis Cartilage. 2007 Dec;15(12):1424-36.

Viscosupplementation for the treatment of osteoarthritis of the knee.

Bellamy N, Campbell J, Robinson V, Gee T, Bourne R, Wells G.

Cochrane Database Syst Rev. 2006 Apr 19;(2):CD005321.

AAOS Releases Revised Clinical Practice Guideline for Osteoarthritis of the Knee. June 2013.

De VISK studie: effectiviteit en kosteneffectiviteit van intra-articulair hyaluronzuur bij knieartrose: een pragmatische randomized clinical trial. J.Hermans, S.M.A. Bierma-Zeinstra, P.K.Bos, H. Verburg, J.A.D.D. Niesten, M.A. Koopmanschap, J.A.N. Verhaar, M. Reijman.

Presentatie NOV voorjaarsvergadering 31 mei 2013.